

A KLÍMAVÁLTOZÁS ÁLLAT- TENYÉSZTÉSI VONATKOZÁSAI VIII.

MAGYARORSZÁG KAP STRATÉGIAI TERVE ÉS AZ ÚJ KAP I. PILLÉRÉNEK
KÖZVETLEN TÁMOGATÁSAI

**Szakértő
munkatársunk írása**
Állattenyésztési
Teljesítményvizsgáló Kft.

A 2023–2027-es időszakra szóló közösségi agrárpolitika (KAP) kulcsszerepet játszik az európai zöld megállapodás, valamint az ahhoz szervesen kapcsolódó biodiverzitási és „A termelőtől a fogyasztóig” elnevezésű stratégia célkitűzéseinek megvalósításában. Kilenc fenntarthatósági (3 gazdasági, 3 zöld és 3 társadalmi-vidéki), valamint 1 átfogó, tudásátadásra, innovációra és digitalizációra vonatkozó célkitűzésre épül. (E fenntarthatósági célkitűzések a következők: tisztességes jövedelmek biztosítása a mezőgazdaságban, az ágazat versenyképességének javítása, kiegyensúlyozottabb erőviszonyok megteremtése az élelmiszerláncban, éghajlatváltozással kapcsolatos intézkedések meghozatala, a környezet védelme, a tájak és a biológiai sokféleség megőrzése, a generációs megújulás támogatása, a vidéki térségek gazdaságának élénkítése, valamint az élelmiszer-minőség és az egészség védelme.) Az erősödő zöldítési elvárások miatt **a termelők és a vidéki közösségek számára európai uniós (EU-s) szinten rendelkezésre álló 307 milliárd eurós keret 32%-a éghajlatpolitikával, környezetvédelemmel, biológiai sokféleséggel és állatjólléttel kapcsolatos intézkedéseket finanszíroz.**

A KAP megváltozott jogrendszere számos reformot vezetett be a 2023–2027-es időszakra vonatkozóan. Ezek között van például az eddig alkalmazott megfelelésalapú támogatási rendszer leváltása egy új, teljesítményalapú támogatási rendszerre, valamint a két pillér és az ágazati támogatási programok közös (nemzeti és közösségi szintű) tervezése. Az utóbbi nagyobb rugalmasságot tesz lehetővé a tagállamok számára azáltal, hogy azok a helyi viszonyaikhoz igazíthatják intézkedéseiket.

Rovatunk jelen részében hazánk 2023 és 2027 közötti időszakokra szóló KAP stratégiai tervével foglalkozunk, részletesen ismertetve az új KAP I. pillérét. Természetesen

nem feledkezünk el a II. pilléréről sem; azt a következő számunkban mutatjuk be Olvasóink számára a tejtermelők által igénybe vehető támogatások mellett.

Magyarország KAP stratégiai terve, 2023–2027

A közös tervezés érdekében minden tagállamnak egy olyan, az EU-s célokkal összhangban álló KAP stratégiai tervet kellett készítenie és jóváhagyásra benyújtania az I. pillérre (közvetlen kifizetések és agrárpiaci intézkedések), valamint a II. pillérre (vidékfejlesztési beavatkozások) vonatkozóan, amely a megvalósítandó nemzeti célokat és az elérésükhöz szükséges lépéseket egyaránt tartalmazza. Hazánk KAP stratégiai tervét az Európai Bizottság 2022. november 7-én fogadta el. A magyar dokumentum összeállításakor a cél a versenyképességi, gazdasági és környezetvédelmi szempontok közötti egyensúly megvalósítása volt, így az ötvözi a jövedelemtámogatást és a vidék fenntartható fejlődési pályára állítását célzó, továbbá a piaci intézkedéseket.

Bár 2022-ben kedvező megállapodás született a 2023–2027-es időszakban Magyarország számára elérhető EU-s agrár- és vidékfejlesztési forrásokról, azok a korábbi ciklushoz képest valamelyest csökkentek (a Next Generation EU [Következő Generáció EU] program vidékfejlesztési többletforrásait figyelembe véve 2,7%-kal, azok nélkül 5,1%-kal). Kiemelkedő horderejűnek tekinthető ezért a magyar kormány azon döntése, miszerint a nemzeti kiegészítő források arányát jelentős mértékben, a maximális, közel 80%-ra emeli. Ennek eredményeképpen **az uniós források a számottevő nemzeti költségvetési hozzájárulással együtt**

minden eddiginél nagyobb keretet biztosítanak az öt év során a vidék és a mezőgazdaság számára. (2023 és 2025 között még négy támogatási kör „élhet együtt”: az új KAP I. pillére a KAP Stratégiai Terv szerint, a régi KAP II. pillérének Vidékfejlesztési Programja [VP], az új KAP II. pillére a KAP Stratégiai Terv szerint, valamint a nemzeti támogatások.)

Az agrártámogatási ciklus 2023 és 2027 közötti teljes hazai költségvetése 14,7 milliárd euró, amelyből kb. 8,4 milliárd euró érkezik az EU-tól. (Lásd a táblázatot.) Magyarország jóváhagyott KAP stratégiai terve szerint az I. pillér teljes költségvetése 6,8 milliárd euró (365 forintos tervezési euróárfolyammal számolva 2 485 milliárd forint), amelynek teljes egészét az EU biztosítja. A II. pillér kerete 7,9 milliárd euró (2 891 milliárd forint); ennek 20,6%-a az EU-s büdzséből származik, 79,4%-a pedig nemzeti finanszírozású.

A KAP két pillérének 2023 és 2027 közötti pénzügyi kerete, illetve annak tervezett felosztása

Megnevezés	EU-s költségvetésből származó rész	Nemzeti finanszírozásból származó rész	Összesen
I. pillér	6,809 Mrd euró (2 485 Mrd forint)	–	6,809 Mrd euró (2 485 Mrd forint)
Ebből:			
Közvetlen támogatások	6,632 Mrd euró (2 421 Mrd forint)	–	6,632 Mrd euró (2 421 Mrd forint)
Ágazati beavatkozások	0,177 Mrd euró (64 Mrd forint)	–	0,177 Mrd euró (64 Mrd forint)
II. pillér – Vidékfejlesztés	1,635 Mrd euró (597 Mrd forint)	6,287 Mrd euró (2 294 Mrd forint)	7,922 Mrd euró (2 891 Mrd forint)
Összesen	8,444 Mrd euró (3 082 Mrd forint)	6,287 Mrd euró (2 294 Mrd forint)	14,731 Mrd euró (5 376 Mrd forint)

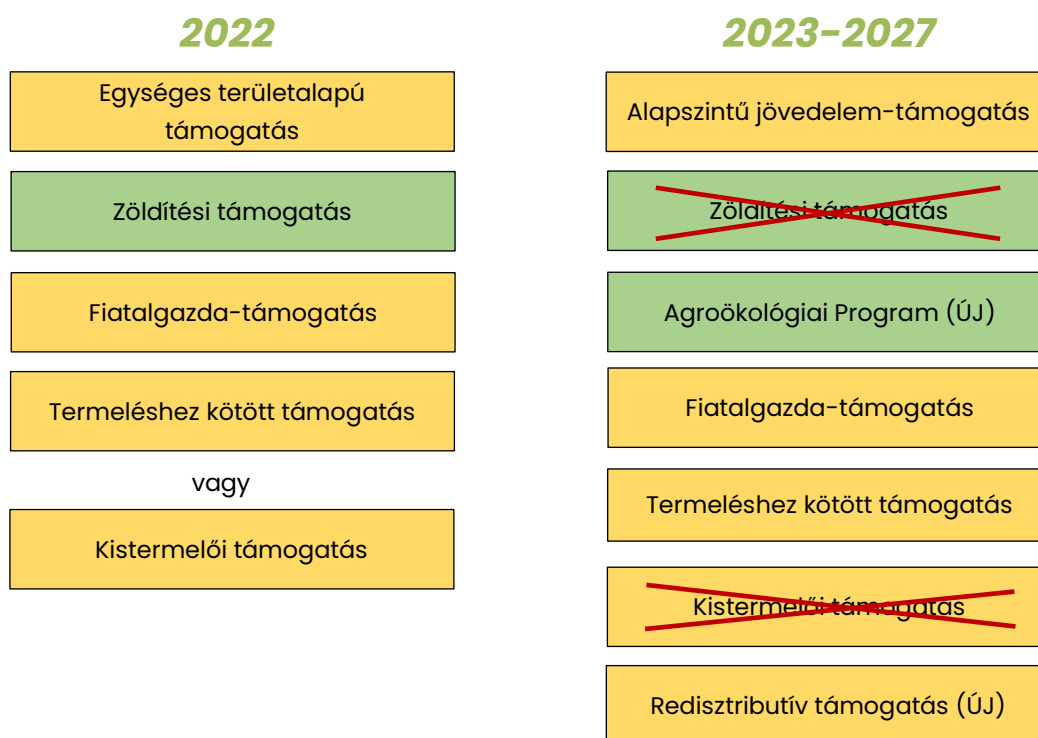
Megjegyzés: Mrd: milliárd. A táblázatban 365 forintos tervezési euróárfolyammal számolt, kerekített forintértékek szerepelnek.
Forrás: Saját készítés Magyarország KAP stratégiai terve, 2023–2027, valamint az Agrárminisztérium tájékoztatási alapján.

A 2023–2027-es időszak agrártámogatási rendszere új elemekkel bővült, benne a korábbiaknál nagyobb szerepet kapnak a zöldítési szempontok, illetve fokozottabb hangsúly helyeződik a helyes mezőgazdasági gyakorlatra és a környezeti állapotra (például az állandó gyepterület fenntartására, az évenkénti kötelező vetésforgóra, az inváziós gyomok elleni védekezésre stb.) vonatkozó előírások betartására. Az I. pillért tekintve az EU megszüntette a zöldítési és a 2015 óta működő, végrehajtásában meglehetősen rugalmatlan kistermelői támogatási rendszert, az egységes területalapú támogatást

az ún. fenntarthatóságot elősegítő, alapszintű jövedelemtámogatásra cserélte le, és bevezetett két új jogcímet. (Lásd az 1. ábrát.) Az utóbbiak egyike az Agroökológiai Program, amely hasonló a II. pillérből finanszírozott agrár-környezetgazdálkodási (AKG-) támogatáshoz, pénzügyi végrehajtási modelljéhez mintaként pedig a korábbi zöldítési támogatás szolgál; míg a másik a kiegészítő jövedelemtámogatásként működő, ún. újraelosztó (redisztributív vagy – ahogy a jogszabályban szerepel – fenntarthatóságot elősegítő, átcsoportosítással adható, kiegészítő jövedelem-) támogatás.

1. ábra: Az I. pillér közvetlen támogatásait érintő változások

*Megjegyzés: Az ábrán nem tüntettük fel az I. pillérhez kapcsolódó, nemzeti finanszírozású átmeneti nemzeti támogatásokat.
Forrás: Saját készítés a KAP-támogatásokkal kapcsolatos joganyagok és agrárminisztériumi tájékoztatások alapján.*

Bár jelen cikk megjelenésekor már jócskán túl vagyunk az I. pillér közvetlen támogatásaira vonatkozó, 2023. évi egységes kérelmek benyújtásának időszakán, mégsem árt – a következő évekre való felkészülés okán – röviden áttekinteni azokat. Összefoglalásunk alapját a releváns agrárminiszteri rendeletek, valamint a tárcsa közleményei, tájékoztatói képezik.

- Minden aktív (jogszerű földhasználónak minősülő) mezőgazdasági termelőnek területalapú, **fenntarthatóságot elősegítő, alapszintű jövedelem-támogatás** (angolul: basic income support for sustainability, BISS) jár, ha legalább 1 hektár támogatható területtel rendelkezik, illetve megfelel a feltételeknek (a kölcsönös megfelelési és a zöldítési) előírásoknak. Az éves fajlagos

támogatási összeg 2023 és 2026 között a jogosult területek nagyságától függően átlagosan 147 euró/hektár (minimum 125,00, maximum 169,12 euró/hektár), 2027-ben 135 euró/hektár (minimum 115,08, maximum 155,70 euró/hektár). A kérelmek elbírálásának feltételei a korábbiakhoz képest szigorodtak, mivel beépültek közéjük a már említett zöldítési elvárások, a támogatásra jogosult területek köre ugyanakkor kibővült (például a mezővédő erdő-sávokkal, szikes területekkel stb.). E jogcímmre a 2023–2026-os periódusban éves szinten 735,30 millió euró, 2027-ben 676,95 millió euró uniós forrás áll rendelkezésre, így az a közvetlen támogatások összegének 54,56%-át teszi ki. [Itt és a továbbiakban az éves támogatási kereteket és a fajlagos támogatási összegeket csak euróban adjuk meg.]

- A fenntarthatóságot elősegítő, alapszintű jóvedelemtámogatáshoz szorosan illeszkedik az **újronnan kialakított agroökológiai program (AÖP)**, amely a fenntartható gazdálkodási gyakorlatokra való átállást segíti a gazdaságok versenyképességének megtartása, a környezet védelme és a biodiverzitás megőrzése érdekében. Keretében bármely gazdálkodó a minimumkövetelményeken túlmutató környezet- és klímavédelmi gyakorlatokért (például a forgatás nélküli talajművelésért, a talajkondicionáló szerek, biológiai készítmények használatáért, a talajok szervesanyagkészletének helyreállításáért, téli, legalább február 28-ig tartó talajtakarás biztosításáért, méhbarát növényvédelemért, a legelők növényzetének összetételét és tápanyagforgalmát kedvezően befolyásoló pásztoroló vagy szakaszos legeltetés folytatásáért stb.) igényelhet támogatást. **A gazdálkodók évről évre önkéntesen csatlakozhatnak a programhoz**, és szabadon választhatnak annak (1-2 pontot érő) elemei közül. Amennyiben igénybe veszik a támogatást, elektronikus formában **gazdálkodási naplót kell vezetniük**, illetve az üzemen található összes földhasználati kategóriára (szántó, gyepek, ültetvény) legalább **2 pont értékű elemet (környezeti többletteljesítményt) kell vállalniuk**. A terv 21 175 hektár földterület erdősítését is támogatja.

A zöldségtámogatás éves kerete 2023 és 2026 között 202,12 millió euró, 2027-ben 186,50 millió euró, tehát az I. pillér közvetlen támogatásainak 15%-át teszi ki. A támogatás a teljes üzemerületre igényelhető, **éves fajlagos összege a jogos igénylésekben szereplő összes földterület nagyságától függ**, a 2023–2026. években átlagosan közel 83 euró/hektár (minimum 60,64, maximum 105,10 euró/hektár), 2027-ben 76 euró/hektár (minimum 55,95, maximum 96,98 euró/hektár). (Más előírás vonatkozik a Natura 2000 gyepterületekre, valamint azokra az esetekre, amikor a mezőgazdasági üzemek

szántóterületeinek/egyéb gyepterületeinek együttes nagysága nem éri el az 5 hektárt, illetve ültetvényterületeik nagysága kisebb 1 hektárnál.) Az Agrárminisztérium közleménye szerint a 2023-as támogatási évben több mint 4 millió hektárra, a mezőgazdasági területek négyötödére érkezett támogatási igény a Magyar Államkincstárhoz 62 075 ügyfélkérelmen keresztül. A gazdálkodók által választott, legnépszerűbb fenntartható gazdálkodási gyakorlatok földhasználati kategóriánként a következők voltak: **szántók** – a növénytermesztés diverzifikációja, mikrobiológiai készítmények alkalmazása szántóföldi területen, talaj- és növénykondicionáló szerek, nitrogénmegkötő készítmények alkalmazása szántóföldi területen; **gyepek** – extenzív gyepek legalább évi egyszeri kaszálása, gyepek megőrzése, pásztoroló, illetve szakaszos legeltetés, kizárólag alternáló kasza használata; **ültetvények** – ültetvények talajtakarása élő kultúrák fenntartásával vagy gypesítéssel, mikrobiológiai készítmények alkalmazása ültetvényekben, méhekre veszélyes szerek használati tilalma ültetvényekben.

- Mint említettük, **szintén új kategória a kis- és közepes méretű gazdaságoknak járó újraelosztó (redisztributív) támogatás** (complementary redistributive income support for sustainability, CRISS), amelynek célja a közvetlen támogatások igazságosabb elosztása. A program keretében azok a gazdálkodók (természetes és jogi személyek), akik legalább 1 hektár, de legfeljebb 1 200 hektár alaptámogatásra jogosult területtel rendelkeznek, az első 10 hektár után emelt összegű, efelett pedig 150 hektárig csökkentett összegű újraelosztó támogatást igényelhetnek. Az emelt összegű támogatás fajlagos átlagértéke a 2023–2026. években kb. 80 euró/hektár (minimum 55,99, maximum 103,99 euró/hektár), 2027-ben csaknem 74 euró/hektár (minimum 51,67, maximum 95,97 euró/hektár); míg a csökkentett összegű támogatásé a 2023–2026. években 40 euró/hektár (minimum 28,00, maximum 52,00 euró/hektár),

2027-ben pedig közel 37 euró/hektár (minimum 25,84, maximum 47,98 euró/hektár). A 150 hektárt meghaladó területre nem jár redisztributív kifizetés. A CRISS éves kerete a 2023–2026. években 189,17 millió euró, 2027-ben 174,57 millió euró; így az I. pillér közvetlen támogatásainak 14,04%-át teszi ki. Az agrártárca tájékoztatása alapján a 2023-as támogatási évben az első 10 hektár után járó magasabb összegű támogatásra csaknem 155 ezren szereztek jogosultságot mintegy 980 ezer hektáron, míg a 11 és 150 hektár közötti terület után járó kiegészítő támogatásban mintegy 58 ezer gazdálkodó részesül több mint 2,46 millió hektárt tekintve.

- A közvetlen támogatások teljes összegének kb. 15%-át a **termeléshez kötött jövedelemtámogatások** (coupled income support, CIS) alkotják, melyek célzottan az érzékeny, nehézségekkel küzdő ágazatokat segítik. Ezeket **13 jogcímen** (egyebek mellett anyatehén-, tejhasznútehén- vagy hízottbika-tartásért, szemes fehérjetakarmány-növények, szálas fehérjetakarmány-növények, illetve cukorrépa termesztéséért stb.) **vehetik igénybe az aktív mezőgazdasági termelők**. Újdonság, hogy a növényekre vonatkozó támogatások tekintetében nyilatkozni kell a terület öntözöttségéről; ahol eddig nem volt, ott is minősített szaporítóanyagot kell használni; illetve hízottbika-tartás esetén igazolni kell a központi lajstromszámmal ellátott apaállat használatát. A CIS egy évre vetített kerete a 2023–2026-os időszakban 202,11 millió euró, 2027-ben 186,47 millió euró; ezen belül a tejhasznútehén-tartásé 2023-tól 2026-ig 68,27 millió euró/év, 2027-ben pedig 62,99 millió euró. A tejhasznútehén-tartás támogatásának fajlagos átlagértéke a 2023–2026. években 317 euró/egyed (minimum 237,74, maximum 396,24 euró/egyed), 2027-ben 292 euró/egyed (minimum 219,35, maximum 365,59 euró/egyed).

- **A fiatal mezőgazdasági termelők területalapú támogatása** (Young Farmer Scheme, CIS-YFS)

a generációs megújulást célozza. Az erre szánt támogatási keret a közvetlen támogatások 1,4%-át teszi ki (tehát éves szinten 18,69 millió euró), ami meghaladja a korábbi ciklus keretét. Az éves fajlagos támogatási összeg átlagosan 157 euró/hektár körül alakul (a jogosult területek függvényében minimum 78,67 euró/hektár, maximum 236,00 euró/hektár), 300 hektáros területi korlát mellett. A támogatás évente, a mezőgazdasági tevékenység megkezdésétől számított legfeljebb 5 évig igényelhető. A kérelmező olyan – az alapszintű jövedelemtámogatás iránti kérelem első benyújtásának napján – 18. életévét már betöltött, de 40 évesnél nem idősebb természetes személy vagy az ő tényleges és hosszú távú ellenőrzése alatt álló egy/több jogi személy lehet, aki/amely mezőgazdasági üzem vezetőjeként először hoz létre mezőgazdasági üzemet, és a mezőgazdasági tevékenységét az előző naptári évi egységes kérelem benyújtására nyitva álló időszak utolsó napját követően kezdte meg. A fiatal mezőgazdasági termelőknek meg kell felelniük a minimális szakmai (mezőgazdasági vagy erdészeti) képzettségre/kétéves releváns szakmai gyakorlatra vonatkozó előírásnak is. A Magyar Államkincstárhoz beérkezett idei kérelmek alapján e jogcímen 6 900 ezer fiatal termelő mintegy 229 ezer hektárra igényelt támogatást.

2. ábra: Az új KAP I. pillére (ágazati beavatkozások nélkül vett) keretösszegének megoszlása közvetlen támogatások szerint

